
Gmina Stary Zamość

Walory Turystyczne

Gmina położona w województwie lubelskim, w północnej części powiatu zamojskiego. Graniczy z gminami: Izbica, Skierbieszów, Zamość i Nielisz. Obszar gminy to 97,19 km², co stanowi 5,19% powierzchni powiatu. Liczba ludności 5541 osób.

W skład gminy wchodzi następujące miejscowości: Borowina, Chomęciska Duże, Chomęciska Małe, Krasne, Majdan Sitaniecki, Nowa Wieś, Podkrasne, Podstary Zamość, Stary Zamość, Udrycze Koniec. Udrycze Kolonia, Udrycze Wola, Wierzba i Wisłowiec.

Infrastruktura gminy jest dobrze rozbudowana: w 100% zwodociągowana i telefonizowana i w 95% zgasifikowana. Wszystkie miejscowości posiadają dogodny połączenie drogami utwardzonymi z siedzibą UG oraz drogą krajową Lublin Zamość.

Są to tereny typowo rolnicze. Powierzchnia użytków rolnych to 68,55 km² (70,53%), lasy zajmują 16,15 km² (16,62%).

Gmina Stary Zamość położona jest na Wyżynie Lubelskiej; częściowo na terenie Działów Grabowieckich a częściowo na terenie Padolu Zamojskiego.

Stary Zamość ma korzystne połączenie komunikacyjne. Wpływa na to przede wszystkim droga krajowa Nr 17 łącząca Warszawę z Lublinem, Zamościem, Tomaszowem Lubelskim aż do przejścia granicznego w Hrebennem. Położenie gminy sprzyja rozwojowi funkcji turystyki głównie kwalifikowanej.

Położenie oraz bliskie sąsiedztwo z Zamościem i Roztoczem to ważne atuty gminy Stary Zamość dla rozwoju turystyki i gospodarstw agroturystycznych.

Wschodnia część gminy wraz z dużym kompleksem leśnym **Pańska Dolina** należy do utworzonego w 1995 roku Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego.

Przez ten kompleks leśny wytyczono pieszy szlak turystyczny po Działach Grabowieckich, przebiegający od Wierzby- las „Pańska Dolina”- Skierbieszów - Łaziska do Kornelówki.

Las Pańska Dolina porośnięty jest buczyną karpacką, modrzewiem, świerkiem, brzozą, grabem, osiką, wiązem (limak)sosną i stanowi ostoję

dzikiej zwierzyny typowej dla regionu.

Idąc leśnym traktem możemy zboczyć z głównego szlaku (zielonego) na północ (koło zielonej budki) na dawny szlak żółty. Było to dawniej najważniejsze połączenie między Udryczami i Wisłowcem a Majdanem Sitanieckim i miejscowościami gminy Skierbieszów (Zabytów, Sulmice).

Idąc ok. 3 km dojdziemy do **cmentarza z I wojny światowej**. Jest to obecnie najlepiej zachowany w pierwotnym stanie cmentarz z tego okresu . Mogiły zlokalizowane w pięciu rzędach.

Cmentarz założony w 1914 roku, zajmuje powierzchnię 0.056 ha.

Na cmentarzu znajdują się 4 mogiły indywidualne oraz 21 mogił zbiorowych. Na niektórych mogiłach znajdują się jeszcze pozostałości oryginalnych drewnianych krzyży z napisami. Daszki na krzyżach w większości uległy zniszczeniu.

W 15 mogiłach zbiorowych i 4 mogiłach indywidualnych 64 żołnierzy z armii austriacko- węgierskiej.

W 6 mogiłach zbiorowych 60 żołnierzy armii rosyjskiej.

Pierwotnie granice cmentarza wyznaczał wał ziemny do 1,5 m wysokości- dobrze zachowany. Pod koniec lat 90-XX wieku postawiono drewniany płot (obecnie częściowo zniszczony).

Na środku obiektu umieszczono metalowy krzyż, cmentarz porośnięty różnorodnym drzewostanem.

Przy głównej drodze ok.300 m od „**zielonej budki**” w dębowym lesie (po lewej stronie) możemy natrafić na pozostałości po przedwojennym tartaku.

W lesie Pańska Dolina w okresie międzywojennym odbywały się ćwiczenia żołnierzy stacjonujących w jednostkach w Zamościu i Chełmie, skąd przychodzili na ćwiczenia pieszo. Wnikliwy obserwator może jeszcze dojrzeć **pozostałości strzelnicy**, położonej na południe w głąb lasu.

Nieopodal znajduje się nowo powstały **zbiornik wodny** zasilany z **miejscowego źródła**.

Pozostałości strzelnicy i zbiornik wodny położone są ok. 1 km na południe od głównego szlaku. Las ten kryje także pozostałości z II wojny światowej takie jak **poniemieckie bunkry**. Wędrując dalej dochodzimy do zabudowań leśniczówki i dalej na skraj lasu, gdzie kończy się granica naszej gminy.

Do Pańskiej Doliny prowadzi także utworzona w 2009 roku „**Ścieżka Rowerowa Pańska Dolina**”.

Ścieżkę zaczynamy od zwiedzenia Izby Pamięci Karola Namysłowskiego w Szkole Podstawowej w Wierzbie (budynek powstał w latach 1921-1926) i **pomnika upamiętniającego pomordowanych i poległych mieszkańców naszej gminy w latach 1939-1945 (przy budynku GOK).**

Następnie jedziemy przez miejscowość Wierzba, gdzie możemy zobaczyć przydrożne kapliczki i pomnik „Pamięci pomordowanych w czasie pacyfikacji wsi Wierzba w 1943 roku”.

Na przeciwko młyna znajduje się droga, którą możemy się udać do oddalonego ok.2 km odnowionego **cmentarza z okresu I wojny światowej.**

Założony w 1914 roku zajmuje powierzchnię 0,7 ha, ogrodzoną płotem z siatki. Na środku cmentarza znajduje się kopiec z krzyżem i tablica informacyjna: Cmentarz z I wojny światowej miejsce spoczynku 350 żołnierzy, w tym 280 żołnierzy armii austriacko- węgierskiej i 70 żołnierzy armii rosyjskiej. Wracając na szlak niebawem dojedziemy na trakt leśny Pańska Dolina. Droga przez las utwardzona jest kamieniem. Trasa kończy się za leśniczówką na granicy lasu i gminy Stary Zamość.

Po drodze przez las możemy podziwiać **walory przyrodnicze Pańskiej Doliny.**

W miejscowości Stary Zamość wznosi się **kościół parafialny** pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Kościół został najprawdopodobniej wzniesiony w latach trzydziestych XVI wieku. W latach 1551-1591 znajdował się w rękach protestantów.

Został odrestaurowany od fundamentów w roku 1592 z fundacji kanclerza Jana Zamoyskiego. Upamiętnia to **tablica fundacyjna**.

Świątynia została zniszczona przez pożar w 1813 roku. Odrestaurowana w 1844 roku kosztem ordynacji zamojskiej. W związku ze zwiększającą się liczbą mieszkańców świątynia w 1902 roku została gruntownie przebudowana i rozbudowana na styl renesansowy.

Kościół ma kształt krzyża łańcuckiego, zwrócony frontem na zachód.

Ołtarz główny wykonany został z drewna sosnowego w stylu renesansu „mieszanego”. Posiada cztery okrągłe połączone kolumny, oraz cztery naturalnej wielkości statuy: św. Piotra i Pawła, nieco mniejsze św. Elżbiety i św. Joachima, oraz dwie małe figurki u góry św. Wojciecha i św. Grzegorza. Są także dwa ołtarze boczne.

W kościele znajdują się także **zabytkowe organy** 24 głosowe z dwoma manualami, wykonane w 1911 roku ufundowane przez założyciela Włociańskiej Orkiestry Karola Namysłowskiego.

Przy świątyni stoi **kapliczka słupowa z 1699 roku z figurką Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej z 1873 roku**, oraz **kaplica pogrzebowa z początku XX wieku**.

Wszystkie te obiekty otacza murowany parkan z trzema **kapliczkami** i dwiema bramami.

Obok kościoła znajduje się **drewniana organistówka z 1908 roku**, odnowiona stylowa **plebania z 1913 roku**,

zabudowania gospodarcze z 1910 roku, **drewniany budynek wikariatu z 1910 roku**.

W budynku tym obecnie mieści się **Muzeum Ziemi Starozamojskiej**. W muzeum zgromadzono przedmioty i narzędzia dawniej używane w

gospodarstwie domowym, narzędzia rolnicze, przedmioty z zakresu piśmiennictwa, monety, szaty liturgiczne i wiele innych.

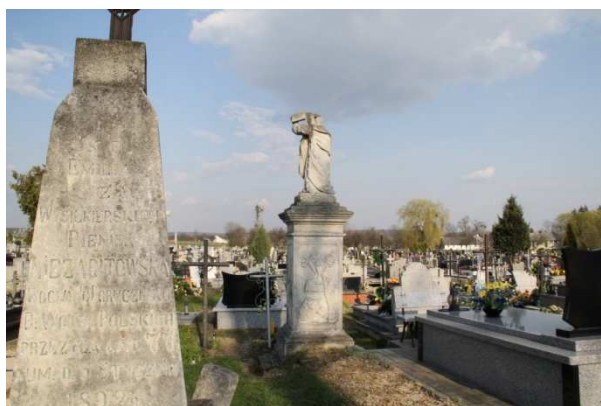

Nieco dalej znajduje się **cmentarz parafialny** założony prawdopodobnie w 1844 roku.

Najstarsze pochówki znajdują się w centralnej części cmentarza na zachód od obecnej głównej alei. W części wschodniej **kwatery żołnierska poległych 19 września 1939 roku**. W zbiorowej mogile spoczywa 18 żołnierzy oraz 5 zabitych przez Niemców w styczniu 1943 roku.

Na cmentarzu zachowało się ok. 20 kamiennych i żeliwnych nagrobków sprzed 1945 roku. Najstarszy nagrobek ma kształt murowanego otynkowanego słupa z wnękami zwieńczonego półkoliście. Największą grupę stanowią postumenty kamienne z krzyżami żeliwnymi i kamiennymi.

Najokazalszy na grobie księdza Franciszka Borgiasza Woszczyńskiego zm. W 1887 roku. Postument zdobią: płyta z wielostopniowym gzymsem uskokowym oraz płaskorzeźby przedstawiające złamane pochodnie i insygnia duchownego. Występują także zerwane kolumny symbolizujące zerwane życie i rzeźby figuralne. Na uwagę zasługuje realistyczna rzeźba dziewczyny z książką w szkolnym mundurku, który stoi na kopcu kamieni. Znajdują się tu: oryginalny nagrobek stylizowany na pień drzewa z zerwaną koroną, przez który

przewieszony jest rodzaj wieńca, oraz grobowce w postaci kopców ziemnych z murowanymi frontonami między innymi grób rodziny Namysłowskich.

Po zwiedzeniu obiektów sakralnych możemy udać się do gospodarstwa agroturystycznego państwa Zofii i Józefa Smyków oddalonego ok.2 km o kościoła w miejscowości Stary Zamość- Dziedzicówka 127 a.

Można tam skorzystać z noclegu, zorganizować grilla, pojeździć konno lub bryczką.

Fot. i oprac. E. Czarny